

ZPRÁVA

● Prof. RNDr. Luděk Beneš, DrSc. – in memoriam

V utorok 9. augusta 2016 zomrel v Brne v nedožitých 79 rokoch prof. RNDr. Luděk Beneš, DrSc., významný farmaceutický chemik, vysokoškolský učiteľ, popredný funkcionár vedeckých odborných spoločností a vynikajúci športovec.

Zosnulý kolega sa narodil 7. septembra 1937 v Plzni v lekárskej rodine, kde v blízkych Blovicích boli jeho otec a starý otec lekármi. Po maturite na gymnáziu v Nepomuku začal v roku 1956 študovať farmáciu v Brne a dokončil ju v roku 1961 na Farmaceutickej fakulte Univerzity Komenského (FaF UK) v Bratislave, kde získal po promócií kvalifikáciu promovanej farmaceut.

V roku 1961 sa stal asistentom a od roku 1964 do roku 1977 odborným asistentom Katedry farmaceutickej chémie FaF UK v Bratislave. Na tomto pracovisku sa stal spolupracovníkom Aloisa Borovanského (*1922), v roku 1966 získal akademický titul doktor prírodovedy – RNDr., v roku 1969 na základe obhajoby dizertačnej práce: *Studie lokálních anestetik karbanilatového typu* získal vedeckú hodnosť kandidáta farmaceutických vied.

V roku 1977 vypracoval a obhájil habilitačnú prácu: *Studie biologicky aktivních látek ze skupiny bazických karbanilatů a stal sa docentom farmaceutickej chémie* a v roku 1982 úspešne obhájil prácu *Vztahy chemické struktury a biologické aktivity ve skupině bazických karbanilatů a stal sa doktorom farmaceutických vied*.

V roku 1992 ho prezident Českej a slovenskej federatívnej republiky menoval profesorom farmaceutickej chémie.

Na Ústav experimentálnej farmakológie SAV, ktorého sa stal riaditeľom a vedúcim Oddelenia molekulovej farmakológie prešiel pracovať roku 1977. V tejto funkcii pôsobil do roku 1991, kedy prešiel opäť na FaF UK a stal sa vedúcim Katedry farmaceutickej chémie FaF UK.

Tento post zastával do roku 1995, kedy sa stal prednostom Ústavu chemických liečiv VFU v Brne. Na tomto ústave pôsobil do roku 2004 kedy odišiel do penzie.

V pedagogickej činnosti prednášal profilovú disciplínu štúdiá farmácie, farmaceutickú chémiu, predmet molekulové základy vývoja liečiv, zaviedol predmet antioxidanty a voľné radikály a predmet biofarmaceutiká (bioliečivá), ktoré sú progresívne predmety štúdiá farmácie.

Vo vedecko-výskumnej činnosti sa zamerával na štúdium projekcie, prípravy, izolácie a definovania vzťahov medzi chemickou štruktúrou, fyzikálno-chemickými vlastnosťami a účinkom v skupine lokálnych anestetík karbamátového typu. Z tohto štúdia vyprojektoval a pripravil liečivo pentakaín, trapekaín®, ktoré malo okrem lokálnoanestetického účinku aj antiulcerózne, gastricky cytoprotektívny, spazmolytický a antibakteriálny účinok proti *Helicobacter pylori*. Druhým liečivom z tejto skupiny, ktoré vyprojektoval bol karbizokaín, silné lokálne účinne anestetikum s minimálnymi nežiaducimi účinkami. Neskoršie sa zamerával na štúdium liečiv ovplyvňujúcich srdcovocievny systém, kde študoval stobadín, liečivo s antidyrytmickým účinkom, ktoré sa vyznačovalo podporou práce srdca pri zníženej dodávke kyslíka, antioxidačnou aktivitou, inhibíciou kaspáz (enzýmov podieľajúcich sa na apoptóze). Bol autor alebo spoluautor 340 pôvodných vedeckých experimentálnych prác, 65 patentov z toho 14 patentovaných v zahraničí, ktoré boli citované cez 800 krát.

Za svoju prácu bol zvolený za Čestného člena Učenej spoločnosti SAV, Slovenskej farmaceutickej spoločnosti, bola mu udelená Zlatá čestná Plaketa za zásluhy v biologických vedách SAV, bol laureát Weberovej ceny SFS, nositeľ Medaile PhMr. Vladimíra Jána Žuffu, Zlatej a Pamätnej medaily FaF UK.

Za objav pôvodných látok stabilizujúcich biologické vztahy membrány mu bola v roku 1987 s kolektívom Viktor Bauer, Svorad Štolc, Anna Babulová, Viera Nosálová a Alois Borovanský udelená Štátna cena Klementa Gottwalda.

Od roku 1954 až do roku 1967 bol nepretržite členom štátneho reprezentačného a olympijského družstva vo vodnom slalome na divokých vodách (kanoistike). Bol 12-krát majstrom Československa a na piatich majstrovstvách sveta získal 6 medailí. V roku 1960 sa stal majster športu a v roku 1965 zaslúžilý majster športu. Bol výborným lyžiarom a obľuboval turistiku.

Zo zosnulým kolegom som mal možnosť od roku 1967 aktívne a intenzívne spolupracovať a môžem konštatovať, že tvoril ako osobnosť vynikajúcu symbiózu výchovno-vzdelávacej, vedecko-výskumnej a organizátorskej práci vo farmaceutickej chémie, ale i vo farmácii.

S prof. RNDr. Luděkom Benešom, DrSc. sa široká verejnosť rozlúčila 15. augusta 2016 v bratislavskom krematóriu konštatovaním: *Čas nastal si s bohem dát... Není však smrti tam, kde byl život vyplněn prací, láskou a obětavostí.*

Vážení pán profesor, milý Ludku, dovoľ mi, aby som sa Ti za Tvoju prácu čo najsrdečnejšie a úprimne poďakoval.

Čeť Tvojej skvelej pamiatke.

J. Čižmárik

prezident Slovenskej farmaceutickej spoločnosti, Bratislava